

OSMANLI PARA VE MALİ SİSTEMİ: HALİL SAHİLLİOĞLU'NUN TÜRK İKTİSAT TARİHİNDEKİ YOLCULUĞU

Burak AYDEMİR*

Öz

İstanbul Üniversitesi Türk İktisat ve İçtimaiyat Tarihi Araştırmaları Enstitüsü'nün kurucusu Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan'ın öğrencisi olan Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, çağdaşları ve kendisinden sonra gelen akademisyenler için öncü isimlerdendir. Barkan ile çalışması Sahillioğlu'nun Annales ekolünden etkilenmesini sağlamıştır. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun özellikle Osmanlı para tarihi, Osmanlı mali sistem ve bütçeleri, Osmanlı ticari hayatı, Osmanlı şehir hayatı ile esnaf cemiyetleri alanında çalışmaları bulunmaktadır. Osmanlı para tarihi alanında Osmanlı arşivlerinde bulunan defterlerden yola çıkarak gerçekleştirdiği kanıt dayalı çalışmaları ile çalışmalarında dönemin sosyal ve siyasi yapısına da yer vermesi kendi dönemindeki ve sonrasında gelen birçok akademisyeni etkilemiştir. Bu çalışmalardan etkilenen isimlerden biri, Osmanlı istatistiki bilgilerinden yararlanarak para tarihi ile Osmanlı Türk iktisat tarihi alanında önemli çalışmaları olan Prof. Dr. Şevket Pamuk'tur. Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu da yine Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun öğrencileri arasında yer almaktadır. Para tarihi deyince akla gelen ilk isim olan Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun literatürde önemli bir yer tutmasını ve akademik camia da dikkat çekmesini sağlayan çalışması "Sıvış Yılı" olarak bilinen çalışmasıdır. Bütçe yıllarında güneş takvimi ile hicri takvim arasındaki farklılıklar nedeniyle her yıl 11 gün, 33 yılda 1 yıl kayıp olduğunu bu durumda buhranlara neden olduğunu iddia eden çalışması Annales Dergisi başta olmak üzere 3 ayrı dilde yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halil Sahillioğlu, İktisat Tarihi, Para Tarihi, Şehir Tarihi.

OTTOMAN MONETARY AND FINANCIAL SYSTEM: HALİL SAHİLLIOĞLU'S JOURNEY IN TURKISH ECONOMIC HISTORY

Abstract

The founder of Istanbul University's Turkish Economic and Social History Research Institution, Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, a student of Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan, is a pioneering figure for his contemporaries and subsequent academics. His collaboration with Barkan was instrumental in Sahillioğlu being influenced by the Annales School. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu's work primarily focuses on Ottoman monetary history, fiscal systems and budgets, Ottoman commercial life, and the life of Ottoman cities and guilds. His evidence-based studies, relying on ledgers from the Ottoman Archives, not only contributed to the field of Ottoman monetary history but also encompassed the social and political structures of the time, influencing many

* Dr. Burak Aydemir, Bağımsız Araştırmacı, <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-7933-5529>

academics of his and subsequent generations. One of those influenced by his work is Prof. Dr. Şevket Pamuk, known for his significant contributions to monetary history and Ottoman Turkish economic history by utilizing Ottoman statistical information. Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu is also among Sahillioğlu's students. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, synonymous with monetary history, gained prominence in academic circles with his work known as "The Sıvış Year". Published in three languages, including the Annales Journal, this study claims that differences between the solar and Hijri calendars, causing a loss of 11 days each year and one year every 33 years, lead to crises during budget years.

Keywords: Halil Sahillioğlu, Economic History, Money History, City History.

Giriş

"Türk İktisat Tarihi"nin ikinci kurucusu olarak anılan Prof. Dr. Halil Sahillioğlu 1924 yılında Hatay, Antakya'da dđnyaya gelmiştir (Sahillioğlu, 1999, s. 198). Üniversite eğitimini Türkiye'de kurulan ilk İktisat Fakóltesi'nde görmüş olup tüm akademik unvanlarını iktisat tarihi alanında gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar neticesinde almıştır. Osmanlı iktisat tarihi, para tarihi alanında önemli çalışmaları bulunmaktadır. Çalışmalarının kendisine akademik camiada katmış olduğu uluslararası ün, Ürdün Yarmouk Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak görev yapmasını sağlamıştır. Ürdün'de iki yıllık görev yapmış buradaki çalışmalarından dolayı Ürdün Krallığı İşlam Medeniyeti Akademisi'nin onursal üye unvanını almıştır. Hocanın Ürdün'de görev yapması öncesi ve sonrası değerlendirildiğinde özellikle Osmanlı'da Ortadođu çalışmalarının etkisi olduğu söylenebilir. Ailesinin Hataylı olması hocanın Arapça'ya iyi şekilde hâkim olmasını kolaylaştırmış ve hocanın yirminin üzerinde Arapça makale yazmasına katkı sağlamıştır.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan'ın hem öğrencisi hem de meslektaşı olarak akademik hayatından etkilenmiş, Barkan ekolünü benimsemiştir. Barkan'ın arşive yönelik çalışmalarında kullanmış olduğu, metnin tümünün ne anlattığını, bu anlatılanların birçok ikincil kaynak ile nasıl desteklediğini ve arşivden çıkan geniş kapsamlı veri kullanma metodunu kendi çalışmalarında uygulamıştır. En yakınında olduğu Barkan hakkında yazmış olduğu biyografi, bir hayat hikayesi, bir bibliyografyadan çok bir günlük hissi uyandırmaktadır. Aile hayatından yakın çevresine birçok bilginin yer aldığı çalışmada dikkat çekici bir husus Barkan'ın Fransa'da Marc Bloch, Henri Baulig Maurice Halbwachs gibi hocalardan aldığı derslerden sonra iktisat tarihine yöneldiğini vurgulamasıdır. Halil Sahillioğlu, Barkan'ın takdir ettiği bir meslektaşı, güvendiği bir çalışma arkadaşı ve öğrencisiydi. Öyle ki dđnyaca ünlü tarihçi Fernand Braudel, İstanbul'a geldiğinde dostu ve çağdaşı Ömer Lütfi Barkan'ı ziyaret ettiğinde kendisi ile çalışmak üzere asistan götürme talebinde bulunduğunda Barkan bu teklifi Sahillioğlu'na yapmıştır.

Sahillioğlu, çalışmalarının önemli bir kısmını Fransa, Paris'te bulunduğu dönemde gerçekleştirmiştir. Tarihçilerin kutbu olarak bilinen Halil İnalçık, Halil Sahillioğlu'nu "bizim tarihiliğimizi doğru yollara sevk eden büyük bir alimin (Ömer Lütfi Barkan'ın) ğrencileri" olarak tanıtarak, Barkan'dan sonra ikinci nesli temsil ettiğini ifade etmiştir (İnalçık, 2006, s. 47.).

Ord. Prof. Dr. Ömer Barkan'ın İstanbul'a geldikten sonra Edebiyat Fakültesi'nde Türk İnkılap Tarihi Doentliği sırasında yazmış olduğu eserlerde "yeni bir çalışma ve değişik ve alışılmadık bir konuyu ele alış tarzı" ile Ord. Prof. Dr. Ömer Celal Sarc tarafından İktisat Fakültesi'ne kazandırılmış ve "İktisat Tarihi" derslerini vermesini sağlamıştır. Burada üzerinde durulması gereken konu "kullanılmış olduğu alışılmışın dışındaki yöntem ve içerik tarzının ğrencisi Sahillioğlu tarafından da kullanıldığıdır.

1. HALİL SAHİLLİOĞLU'NUN ALIşMA METODOLOJİSİ VE LİTERATÜRE KATKISI

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun iktisat tarihi alanındaki ilk tezi "Kuruluştan XVIII. Asrın Sonlarına Kadar Osmanlı Para Tarihi zerine Bir Deneme" adlı doktora adlı tez çalışmasıdır. Tez zerine çalışan ve bu tez üzerine yorumlarda bulunan her ismin birleştiği tek husus, para tarihi alanında daha önce görülmemiş bir yönteme ve bilgilere sahip olduğu bir çalışma olduğudur. Sahillioğlu doktora tezini, ilk kez büyük miktardaki arşiv belgelerinin yoğun olarak kullanıldığı ve para tarihine ilişkin bu denli kapsamlı ve kanıtla dayalı sağlam bir eser olarak tanımlamıştır. Tezin öncelikle kaynakçası incelendiğinde ilgili dönemde Başvekalet Arşivi olarak isimlendirilen Cumhurbaşkanlığı Arşivi (ki bu arşivde yer alan Maliyeden Münevver defterlerinde yer alan belgelerin tasnifinden, muallim cevdet tasnifine, tapu defterleri vb. tasniflerinden), Topkapı Sarayı Arşivi, İstanbul Müftülüğü kadı sicilleri ve Bursa Müzesi Arşivi'nden geniş lde faydalandığı grlmektedir (İnalçık, 1958, ss. 2-4). Prof. Dr. Halil Sahillioğlu tez çalışmasında tümevarım yöntemi kapsamında Osmanlı'da kullanılan ağırlık llerinden paranın türlerine ve ayarından tüm 14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar para tarihini dönemin diğer ulusları ile kıyaslamış, geniş bir çerçevede araştırmıştır. Doktora tezi sonrası doçentlik çalışmalarını sürdüren Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, 1965 yılındaki "Bir Asırlık Osmanlı Para Tarihi 1640-1740" adlı doçentlik tezinde, yeni keşifler sonrasında önce Avrupa'ya sonra Avrupa'nın doğusuna akan değerli madenlerin Osmanlı ekonomisinde yarattığı sorunları başta enflasyonist etki olmak üzere geniş bir aışıyla yine Osmanlı arşiv belgelerinden derinlemesine incelemiştir. Doktora tezinden kullandığı arşiv dosyalarına ek olarak, defterdarlık belgelerinden de yararlanmıştır (İnalçık, 1965, s. 2).

Türk tarihçiliğinde Annales ekolü önemli bir yer tutmaktadır. Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan tarafından da destek bulan bu okul, iktisat tarihini sadece siyasi tarihle zdeşleştirmeyip, aynı zaman da antropoloji, sosyoloji, psikoloji, coğrafya vb. disiplinler arası bir yere konumlandırarak ortaya

çıkacak çalışmaların geniş perspektifte ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Güran, 2006, ss. 57-58). Halil Sahillioğlu'nun da bu okulun ortaya koyduğu düşünce hayatından etkilendiğini “Sıvış Yılı Buhranları” 1969 yılında Annales Dergisi'nde Fransızca olarak yayımlanmıştır.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun tüm eserlerinin bulunduğu bir bibliyografya incelense bu çalışmaların içerisinde “Sıvış Yılı Buhranları” Sahillioğlu'nun en dikkat çekici eseri olacaktır. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu sıvış yılını Osmanlı mali bütçesinin şahsına münhasır niteliği çerçevesinde temellendirir. Osmanlı'da devlet bütçesi için özet olarak iki kalem mevcuttur. Bunlar gelir ve gider kalemleridir. Osmanlı'lar gelir ve gider kalemlerini arşivlemek konusunda çok derece muktedir olmakla birlikte bu kalemleri hesaplama noktasında birtakım zafiyet yaşamıştır. Osmanlı'da bütçede güneş ve ay takvimi olarak iki takvim türü kullanılmış, gelirler güneş takvimine göre toplanmış, giderler ise ay takvimine göre (bilhassa ulufelerin dağıtımı) harcanmıştır (Sahillioğlu, 1967, s. 75). Bu durumda güneş ve ay takvimi arasında 11 gün fark mevcuttur (Güneş takvimi 365 gün, ay takvimi 354 gündür.). Bu fark 33 yılda bir yıl eksik yıla neden olurken, gelirin toplandığı 32 güneş takvimi, giderlerin hesaplandığı 33 yıla tekabül etmektedir. Halil Sahillioğlu bu durumu “Sıvış Yılı” olarak ifade ederek literatüre kazandırmıştır. Bunun önüne geçmek için giderlerin güneş takvimine çevrilmesi istense de bazı kurumlarda karşılık bulmamıştır (Tabakoğlu, 2006, s. 69). Sahillioğlu, bu durumun başta ekonomik kriz ve para tağşişleri olmak üzere askeri ve sosyal sorunlara neden olduğunu vurgulamıştır (Sahillioğlu, 1967, s. 76).

Sahillioğlu, 1643-1677 yıllarını ve ayları sıvış yıllarına örnek olarak göstermiştir. Hicri yılbaşına denk gelen bu hicri yıl içerisinde 4 ulufe dağıtımı gerçekleştirilmiştir. 1054 hicri yılı sıvış yılı kabul etmiş, 1645 miladi yılın 1055 hicri gider yılı olduğunu ifade etmiştir. 1646 gelir yılına denk gelen 1056 gider yılı, ilgili tarihten 11 gün önce başlamıştır. Tüm bu süreçler 1677 gelir yılına kadar süregeldiğinde, bu tarih hicri 1087 yılına tekabül edeceğini vurgulamış, hicri 1088 yılına denk gelen bir tarih ortada olmadığından bu yıl sıvış yılı olarak kabul etmiştir (Sahillioğlu, 1967, s. 85). Prof. Dr. Halil Sahillioğlu sıvış yılları nedeniyle yaşanan iktisadi krizleri derlemiş, bunları buhran olarak nitelendirmiştir. Sahillioğlu'nun tespit ettiği sıvış yılına bağlı buhran tarihleri řu şekildedir (Sahillioğlu, 1967, ss. 89-95):

- Miladi gelir yılı 1448 – Hicri sıvış yılı 852
- Miladi gelir yılı 1481 – Hicri sıvış yılı 886
- Miladi gelir yılı 1513 – Hicri sıvış yılı 919
- Miladi gelir yılı 1546 – Hicri sıvış yılı 953
- Miladi gelir yılı 1578 – Hicri sıvış yılı 986
- Miladi gelir yılı 1612 – Hicri sıvış yılı 1012
- Miladi gelir yılı 1644 – Hicri sıvış yılı 1054
- Miladi gelir yılı 1677 – Hicri sıvış yılı 1088

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun "Sıvış Yılı Buhranları" makalesi profesörlük takdim tezi olarak hazırlanarak kendisinin etkilendiği ekol olan "Annales" okulu dergisinde (Annales Dergisi) 1969 yılında Fransızca olarak yayımlanmıştır. Bu makale ilgili tarihte Güney Avrupa tarihi ile ilgili dergide yer alan iki makaleden biriydi. Söz konusu durum, makalenin ortaya koyduğu etkiyi net olarak gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte 1970 yılında "Studies in the Economics History of the Middle East" isimli, Cook'un editörlük görevini yürüttüğu kitapta versiyonu İngilizce, daha sonra ise Arapça olarak 3 dilde yayımlanarak geniş araştırmacı kitlesine bilgisine sunulmuştur (Güran, 2006, s. 57).

Yaşayan önemli iktisat tarihçilerinden Prof. Dr. Tevfik Güran ile Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu, sıvış yılı buhranlarına ilişkin çalışmaya yönelik birtakım eleştirileri mevcuttur. Güran'a göre, merkezi hazine cizye başta olmak üzere gelirlerinin büyük kısmını ay yılı takvimine göre tahsil etmiştir. Buhran olarak tespit edilen tarihler ve tarihlerde meydana gelen birçok sosyal, ekonomik ve siyasi geçmişe yönelik ortaya konulan tespitlerin de göz ardı edildiğini vurgulamıştır (Güran, 2006, s. 58). Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun öğrencisi ve bir dönem beraberinde çalıştığı Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu da Sahillioğlu'nu tıpkı Prof. Dr. Tevfik Güran ile aynı saikler ile eleşirmiştir. Tabakoğlu, Sahillioğlu'nun sıvış yıllarının ulufe dağıtımını etkilediği bu durum ise hem iktisadi hem de sosyal krizlere neden olduğunu iddia ettiğini vurgulamıştır. Ancak bu genellemenin doğru olmadığını ifade ederek, ay ve güneş yıllarında meydana gelen sorunların yalnızca mukataadan elde edilen gelirler noktasında sorunlara neden olduğunu belirtmiştir (Tabakoğlu, 2006, s. 70).

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun aynı yıl yayınlanan iki çerçeve kitabı bulunmaktadır. Bunlardan ilki iktisat biliminin tarihçesi ile başlayıp iktisadi düşünce tarihinden yola çıkarak ilkçağ uyarlıklarından Orta çağ'ın sonuna kadar bilgilerin yer aldığı İktisat Tarihi: İlk ve Ortaçağlar adlı eseridir (Sahillioğlu, 1989, ss. 1-5). İlkçağlardan Roma ekonomisine, Orta çağ'daki malikaneler sistemine, Ortaçağın kapanan ekonomilerine, nüfus hareketlerine ve öncelikli kırsal gelişmeye ilgili kitabında yer ayırmıştır. Bu kitap kendisinden sonra gelen günümüzde İktisat Tarihi'nde başucu kitabı olarak kabul edilen Prof. Dr. Tevfik Güran'ın "İktisat Tarihi" kitabı kıyaslandığından bir temel olduğunun ifade edilmesi yanlış olmayacaktır. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun ikinci kitabı ise Türk İktisat Tarihi'ne özel olarak kaleme alınmıştır. Türkiye İktisat Tarihi Bazı Kurum ve Kavramlar eserini Osmanlı ekonomisi temelinde şekillendirmiştir (Sahillioğlu, 1989, s. 1). Osmanlı'nın kuruluş döneminden Coğrafi keşiflerin neden olduğu sonuçlara kadar kısa bir zamanda kavram ve kurumları detaylı olarak iktisadi olayları neden sonuç ilişkisi içerisinde incelemiştir.

Prof. Dr. Surayıya Faroğhi, Sahillioğlu'nu para ve maliye konularında tanındığını vurgulayıp çalışmalarının 16. ve 17. yüzyıl para ve fiyat tarihi, merkezi ve Osmanlı eyalet bütçeleri üzerine yoğunlaştığını ifade etmiştir.

Ayrıca çalışmalarında alışılmışın aksine arşiv belgelerinden elde ettiği verilerden tablolar ve grafikler oluşturduğunu belirtmiştir. Osmanlı hazinesini bütünlükçü bir yapı ile inceleyen Sahillioğlu'nun çalışmalarının temelinde sadece tüccarları, mültezimler ve üretimde çalışan grupları anlatmamış, onların hayatlarından kesitlere de yer vermiştir (Faroğhi, 2006, ss. 51-52).

Prof. Dr. şevket Pamuk, Osmanlı para tarihinin kurucusunun Prof. Dr. Halil Sahillioğlu olduğunu, bu alanın çerçevesinin ve kurallarının Sahillioğlu tarafından tanımlandığını vurgulamıştır. Pamuk'a göre, 1950'li yılların literatürü incelendiğinde para tarihine ilişkin kapsamlı çalışmalar bulunmamaktadır. Var olan çalışmaların ise gerek yöntem ve gerekse de içerik yönünden sorun olduğunu ifade etmektedir. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu ile birlikte bu alana büyük bir güç gelmiş, çalışmalarının sistematik ve düzenli oturduğu göz önünde bulundurulduğunda Osmanlı para politikası ve darphanelerin işleyişi ile uygulamaları hakkında arşive dayalı kanıtlar sunarak doğru bilgiler veren ilk isim Sahillioğlu'dur. Yine ilk olarak Osmanlı'nın sikke ağırlıkları için kullandıkları ağırlık birimini arşiv belgelerine dayandırarak İlhanlılardan aldığını ortaya koymuştur (Pamuk, 2006, ss. 59-60). Prof. Dr. Halil Sahillioğlu devamında onun yolundan ilerleyen Prof. Dr. şevket Pamuk para tarihi devamında ise özel olarak narh fiyatları üzerinde çalışmaları olan literatüre birçok kavram ve bu kavramlara giden metodolojiyi ortaya koymuş öncü isimlerdir (İnalçık ve Yeni Yıldız, 1999, s. 55). Prof. Dr. Halil Sahillioğlu paranın tarihini yazarken, bunu bir bütün olarak kurumları ile anlatmıştır. Bu durum, darphanelerden Osmanlı bütçelerini oluşturan teşkilatlara kadar kurumlar hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlamakta, konunun anlaşılabilirliğini güçlendirmektedir. Sahillioğlu'nun metodolojisi kendisinden sonra gelen öğrencileri ve çağdaşı meslektaşlarının çalışmaları için rehber niteliğinde olmuştur.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun tüm çalışmaları incelendiğinde genel bir çıkarımdan çok özel konular üzerinde durduğu görölmektedir. Ayrıca onu anlaşılır kılan en önemli özelliği dilinin yalın ve sade olması, ağır sözcüklerden ve gereksiz cümlelerden kaçınmasıdır (Tabakoğlu, 2006, ss. 64-95). Çalışmalarının birçoğunun 5 sayfayı geçmediği bunu destekler niteliktedir. Bununla birlikte bu kadar yalınliğa rağmen çalışmalarında ayrıntılara yer vermesi büyük bir ilim insanı olduğunu ortaya koymaktadır. İktisatçı olan Sahillioğlu'nun erken dönem mesleği ise bankacılıktır. Tüm bunlarla birlikte Sahillioğlu, dünyanın en önemli Osmanlı tarihçilerinden biridir. İktisat ve tarihi disiplinlerini ahenkle bir araya getirmiştir. Osmanlıca'yı bu kadar iyi bilmesinin, gündelik yaşamında yazı dili olarak kullanmasının ve belgeleri kolaylıkla okumasının sebebi olarak ilkokulda, çocukluğundan beri Arapça ve Fransızca'yı konuşması ifade etmemiz yanlış olmaz (Tabakoğlu, 2006, s. 64) Osmanlıca'ya bu kadar hâkim olmasına yönelik İktisat Tarihi kürsüsünden edinilen anekdot mevcuttur. Sahillioğlu, Osmanlı arşiv belgelerine yönelik öğrencilerinden gelen okunmasında güçlük çekilen kelimelere hemen cevap vermediği, ilgili arşiv belgesinin tümünü

kendi daktilosunda Türkçe transkripte ederek yanıtladığı bilinmektedir. Sahillioğlu'nun Osmanlı arşivinde yeni belgelere ve bu belgelerden yeni bilgiler bulma isteği hiç tükenmemiş, ikincil kaynaklardan daha çok, tüm çalışmalarında arşiv belgelerini birincil kaynak olarak kullanmış, ortaya koymuş olduğu tezlere arşiv belgelerini kanıt göstermiştir. Osmanlı arşivinin en değerli ve en çok kullanan “müdavimi” olarak nitelendirilecek Sahillioğlu, para tarihine ilişkin yüzlerce defter ve bu defteri içeren binlerce belgeyi transkripte etmiştir (İnalçık ve Yeni yıldız, 1999, s. 59).

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun Osmanlı para tarihi ve Osmanlı maliyesi ile muhasebesine ilişkin çalışmaları ön plana çıksa da Osmanlı ekonomisi, genel iktisat tarihi, şehir tarihi alanlarında yazıları bulunmaktadır. Prof. Dr. Şevket Pamuk başta olmak üzere Osmanlı para tarihine ilişkin çalışmalar gerçekleştiren tüm araştırmacılar ile günümüzde İktisat Tarihi kürsüsü ile yolu kesişen tüm akademisyenler için yol gösterici olmuştur.

2. HALİL SAHİLLİOĞLU'NUN AKADEMİK ÇALIŞMALARI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun para tarihi, Osmanlı bütçeleri ve ticari hayat üzerine yaptığı çalışmalar bulunmaktadır. Sahillioğlu, Osmanlı para tarihine ilişkin dönemsel değişimleri ve maden hareketlerini incelemiştir. Ayrıca, Osmanlı bütçeleri üzerine yaptığı çalışmalarda, özellikle 1524-1525 yılı bütçesini detaylı bir şekilde analiz ettiği ve bütçe terminolojisi üzerindeki çalışmaları sunduğu görülmektedir. Ticari hayat konusunda ise, bir tüccar kervanının analizi üzerinden toplum yapısını değerlendirmiş ve istatistiksel analizlerle ticaretin etkilerini incelemiştir. Osmanlı darphanelerine ve mukataalarına dair çalışmalarının yanı sıra, literatürde XV. yüzyıl sonundaki Osmanlı darphane mukataalarını ele aldığı çalışmaları yer almaktadır.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun çalışmaları Osmanlı iktisat tarihi odaklı geniş alanı kapsamaktadır. Şehir tarihine dair yaptığı araştırmalarda, Osmanlı şehirlerinin sınırlı altyapısından ticaret ilişkilerine, yabancı tüccarların rolünden kadı sicillerine kadar birçok detaylı konuya odaklanmıştır. Özellikle Bursa'nın ekonomik önemini vurgulayarak bu şehir üzerine yoğunlaşmış ve ticaretin yanı sıra sosyal hayatın da detaylı analizlerini sunmuştur. Esnaf teşkilatlarına yönelik çalışmalarında ise Osmanlı'nın eski ahilik sisteminden esinlenerek, usta-kalfa-çırak ilişkisine odaklanmış ve gedik sistemi çerçevesindeki çekişmelere dair önemli veriler sunmuştur. Maliye ve para konularında Osmanlı'nın vergi sistemini, para birimlerini ve mali uygulamalarını ele almış, özellikle Osmanlı maliyesindeki çeşitli vergi türlerini tanımlamıştır. Diğer çalışmalarında ise Osmanlı'nın dönemsel savaşları, şehir ticaretinin yapılanması, deniz ticareti, menzilnameler ve Fransız casusluğu gibi konularda detaylı analizler sunmuştur. Sahillioğlu'nun eserleri, Osmanlı tarihine ve iktisadi yapısına katkıda bulunan geniş bir bilimsel çalışma yelpazesini temsil etmektedir.

2.1. Para Tarihi ve Halil Sahillioğlu

Para tarihi çalışmaları birçok gelişmeye neden olan neden sonuç ilişkisini ve bu ilişkinin iktisadi hayattaki yansımalarını içermektedir. Para tarihi alanında Prof. Dr. şevket Pamuk Hoca'nın (Pamuk, 2006, s. 59) da vurguladığı gibi araştırmacılara öncü olan çalışmalar gerçekleştiren Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun bu alanda kaleme aldığı geniş kapsamlı eserlerden biri de "Osmanlı Para Tarihinde Para ve Maden Hareketinin Yeri" olarak kabul edilmektedir. Bu kanaatin ne kadar yerinde olduğu da eser incelemesinde grlmektedir. Konuyu Osmanlı tarihi para tarihinden önce Batı – Doğru ticaret yollarından ele alarak, Avrupa – Memlk – Bizans – İlhanlı ekseninde değerlendirmesiyle başlamış, darp edilen paraların niteliği, ağırlıkları ve diğer özellikleri hakkında kıyaslamalarda bulunmuştur (Sahillioğlu, 1978, s. 3). Bu kıyaslamayı ise tarihsel süreç içerisinde kronolojik olarak neden-sonuç ilişkisi içerisinde gerçekleştirmiştir. rnek olarak 1470 yılında kullanılan akçenin gramının 1,152 gram, eski akçelerin piyasadan çekildiği Fatih Sultan Mehmed döneminin tecdid-i sikke akabinde 0,768 gram olduğuna yer vermiştir. Fetihler ile birlikte genişleyen topraklarda maden ocaklarının Osmanlı hkimiyetine geçmesi ile tedavülde olan para miktarının artmasını sağlamıştır (Sahillioğlu, 1978, s. 4). Sahillioğlu Hoca akçe miktarını, sicil numaralarından yola çıkarak yıllara göre ayrıntılı olarak vermiştir. İlgili çalışmasında çağdaşlarının çalışmaları kıyaslandığında alışılmışın dışında tereke dökümlerinden çeşitli miktardaki para ve bu paraların değerlerini hesaplamış, Fatih'in i hazinesinde toplanan türlü altın ve ilgili altınların oranlarını bularak tabloladıştır. Tablolarda Osmanlı'ya, Avrupalılara, Macarlara ait altın para miktarına yer vererek kıyaslama fırsatı vermiştir (Sahillioğlu, 1978, s. 7) Fatih döneminde ait bu bilgilerin benzerine ancak farklı bir bakış açısıyla rastlamak mümkündür. Hoca, Kanuni döneminde Mısır'da darp edilen paranın cinsine göre akçe değerleri ve oranları da ayrıca bir başka tabloda incelemiştir. Ayrıca devam eden çalışmasında Amerika'nın keşfi ile Avrupa'ya akan gümüşlerin ve gümüşlerin altın üzerindeki etkisini, gümüşün değer kazanmasını ayrıntılı olarak anlatmıştır. Dahası, yaldız altın rayicini, şerif altın rayicini ve gümüşten basılan akçe miktarını tek bir grafikte göstererek döneminde rastlanılmayacak bir çalışma metodu ortaya koymuştur (Sahillioğlu, 1978, s. 16).

Kanuni dönemindeki krizi ve bu krizin paralar üzerindeki etkisini incelemek üzere kaleme aldığı "XVII. Asrın İlk Yarısında İstanbul'da Tedavüldeki Sikkelerin Rayici" (Sahillioğlu, 1965, s. 227) adlı makalesinde Galata mahkemesine bağlı olan Yeniköy' muhteva eden Eski Bedesten defterinin 41 numaralı sicilinde yer alan 190 ve 192 sayfalarından yola çıkarak para cinslerinin miktar ve değerlerine detaylı olarak yer verirken, sicilden yola çıkarak altın sikkenin ve İspanyol Riyl Guruşu'nun rayiçlerine ait grafiği oluşturmuştur. Böylelikle Altın miktarın fiyatlarındaki artışın ve tahsislerin altın para üzerindeki etkisinin anlaşılmasını amaçlamıştır (Sahillioğlu, 1965, s. 233). Prof. Dr. Halil Sahillioğlu sadece altın para basımını değil bakır

paraların ticari ve iktisadi hayattaki yerini anlatmak üzere çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Buna göre “Fatih’in Son Yıllarında Bakır Para Basılması ve Dağıtılması ile İlgili Belgeler” makalesinde Fatih dönemi darphaneler ve çalışma yöntemleri, darphanelerin mukataaları hakkında bilgi verirken mangır adı verilen bakır paralar ile Anadolu’da pul basımı ve basılan pulların dağıtım mukataaları hakkında genel bir çerçeve çizmiştir (Sahillioğlu, 1968, ss. 72-73). Para tarihi kapsamında gerçekleştirdiği kitap tanıtımı oldukça dikkat çekicidir. Fatih ve II. Beyazıt dönemleri ile ilgili bilgiler veren iki kitaba ilişkin bir inceleme yazısı yazmıştır. “Miftah-ı Künuz-i Erbab-ı Kalem ve Misbah-ı Rümuz-ı Ashab-ı Rakam” üzerine gerçekleştirdiği incelemelerde para darbı gerçekleştiren darphanenin çalışma koşullarına, kitapta kullanılan nevbet gibi Rumeli madenlerinden gelen madenlerin dirhemine, kefçe gibi madenlerin darphanelerinde eritildiği yer başta olmak üzere sahib-i ayar, harku’n-nar, noksan-ı kefçe, remâd ve tesu gibi kavramların açıklamalarına yer verilmiştir. Darphanelerin altın darbından masraflarına, madenlerin darbından ortaya çıkan hurda madenlere, maliyet ve darp edilen akçenin ağırlıkları hakkında bilgiler bulunmaktadır (Sahillioğlu, 1968, ss. 71-75).

2.2. Osmanlı Bütçeleri

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu’nun Osmanlı bütçelerine ait çalışmaları gerek çalışmada uygulamış olduğu yöntem ve gerekse de ortaya koymuş olduğu içerik açısından birçok çalışmaya model olmuştur. Bunlardan en bilinenlerinden biri “1524-1525 Yılı Bütçesi” adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada üzerinde durulması gereken bir diğer husus da hocası Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan’ın da aynı yüzyıla ait bütçe çalışmalarını gerçekleştirmiş olmasıdır. Bu husustan yola çıkarak İstanbul Üniversitesi Türk İktisat ve İçtimaiyat çalışmaları gerçekleştiren günümüz İktisat Tarihi kürsüsündeki çalışmalarda Sahillioğlu Hoca’nın Barkan Hoca ile birlikte çalıştığı, Hoca’nın çalışmalarını örnek aldığı ve Hoca tarafından desteklendiğini söylemek yanlış olmaz. Halil Hoca çalışmasında Barkan’ın da aynı yüzyıla ait bütçelere dair çalışma yaptığını vurgulamıştır. Söz konusu çalışma ve literatürdeki diğer çalışmalara da aynı şekilde bilgi sahibi olup çalışmalara yönelik kıyaslamalarından ortaya çıkan sonuç Prof. Dr. Halil Sahillioğlu’nun Osmanlı Bütçelerine olan hâkimiyeti göstermektedir. 1524 bütçesini diğer bütçelerden farklı olarak bütçe başlığında yer alan girişin masraflar kaydı olarak yer alan başlıkta bulunmasıdır. Çalışmasında 1524-1525 bütçesi özelinde değil aynı zamanda genel Osmanlı bütçelerinin içerikleri hakkında da bilgilendirmede bulunmuştur. Bütçe özetinin “İcmal-i Muhasebe” başlığında, Muhasebe-i Varidat ve Masarîf-ı Hızane-i Amire’de ise gelir ve gider bilgileri yer almıştır. Ancak bütçe konusundaki çalışmalar içerisinde devletin yapısını, devletin kadrosuna ve mali tüm içeriklerin yer aldığı tek çalışmanın ise Barkan Hoca tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmiştir (Sahillioğlu, 1968, s. 416). Osmanlı bütçe terminolojisi hususundaki bir diğer çalışması ise; “Osmanlı Devlet Muhasebe Sisteminde Birimler” adlı seminerine göndermiş olduğu

bildiridir. Burada Alâ-i Tebrizi'nin Sa'âdetnamesi ve İbn Kiyâ el-Mazenderâni'nin Risâle-i Felekiyye yazma eserlerinden yola çıkarak Osmanlı bütçelerinde kullanılan terimleri yeniden ortaya koymuştur (Sahillioğlu, 1995, s. 113). Bu terminolojilerin ifade ettiği teklik ve çoğulluk, ağırlık ölçülerindeki farklılık yine çalışmanın konusu olmuştur. Örneğin nefer ve neferen arasındaki farklılık buna örnektir. Osmanlı muhasebe sistemlerine yönelik kaleme aldığı eserde ise günümüz yevmiye defteri olarak ifade edilen "Ruznâmçe"dir (Sahillioğlu, 1988, ss. 118-122). Ruznamçelerde ünlük olarak gerçekleştirilen mali faaliyetler almaktadır. Sahillioğlu Hoca, bu bildirisinde ruznamçelerin çeşitlerinden, giriş ve çıkış kayıtlarına ruznamçe örneği üzerinden anlatmıştır.

2.3. Ticari Hayat

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun sosyal toplum analizinin en belirgin örneklerinden birini "“Bir Tüccar Kervanı”" adlı makalesinde görmek mümkündür. Buna göre Sahillioğlu Hoca burada, sadece kendi toplum yapısının analizinin önemini ortaya koymamış, ülkeye ticarete kervanlardaki tüccarları tanımanın dış ticareti yönlendirmede ve iktisadi hayatı etkilemede önemli faktör olduğundan bahsetmiştir. Bununla birlikte iyi bir istatistiki analizci olduğuna örnek olarak ise yine ilgili makalesi referans olmaktadır. Bu durum, kervanın taşıdığı yükten, potansiyel yük miktarına kadar, farklı kaynaklardan elde ettiği verilerle doğrulamıştır (Sahillioğlu, 1968, s. 64).

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun biyografisi incelendiğinde ortaya koymuş olduğu en cesur çalışmalarından biri olarak "“Bir Mültezim Zimem Defterine Göre XV. Yüzyıl Sonunda Osmanlı Darphane Mukaataları”" söylememiz yanlış olmayacaktır. İçeriği hakkında bir yorumda bulunmadan önce çalışmayı cesur kılan en önemli neden, iki büyük iktisat tarihçisinin, Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan'ın ve Prof. Dr. Sabri Ülgener'in yazı işleri Heyeti'ni oluşturduğu İktisat Fakültesi Mecmuası'nda çalışmasını yayımlamasıdır. Bu durum, çalışmanın her iki ekol iktisat tarihçileri tarafından da desteklendiğini ve gerek çalışma içeriği ve gerekse de çalışma yönteminin kabul edildiğini göstermektedir. İlgili çalışma, Osmanlı Darphanelerine ve darphane mukataalarına ait ilk dönem ve temel çalışmaları arasında yer almaktadır. Makalede, Osmanlı klasik dönem olarak tabir edilen ve hatta fetih sonrası İmparatorluğun ilk dönemine ait 1471-1486 yıllarındaki arşiv belgelerinden ve Maliye'den Müdevver Defter tasnifi içerisinde yer alan mültezim defteri tasnif edilmiştir (Sahillioğlu, 1962, s. 145). II.Mehmed (Fatih Sultan Mehmed) ile II. Beyazıd dönemine ait akçe darphaneleri olan Anadolu ve Rumeli Darphaneleri, Rumeli Darphaneleri, Anadolu Darphaneleri ile altın darphaneleri olan Hasene-i Efrenciyye Darphaneleri ve Hasene-i Sultanıyye Darphanelerine ait mültezim ve mukataalarını ayrıntılı olarak açıklamıştır. Çalışmada mukataa alanlar tanıtılmış, yaşamlarına ilişkin bilgilere yer verilmiş, kurmuş oldukları ortaklıklar ve ortakları bütüncül olarak anlatılmıştır. Çalışmada bahsi geçen deftere yönelik analiz sonrasında

bilgilere ulaşılamaması ya da eksik bilgi olması halinde yine arşiv kaynaklarından yararlanılmış, dönemin kadı sicillerine başvurulmuştur (Sahillioğlu, 1962, s. 170). Defterdeki mevcut durumda yer alan mukataa miktarlarından yola çıkarak ilgili mukataanın ödenebilmesi için işlenmesi gerekli gümüş miktarını da hesaplamıştır. Bu durum hocanın mevcut koşulları tespit ederek optimal analiz (optimazyon) alışmaları gerçekleştirdiği, bu yöntemin ilgili diğer çalışmaları gerçekleştiren otoritelerce yöntemin kabul edildiğini göstermektedir (Sahillioğlu, 1962, s. 175).

2.4. Şehir Tarihi

zerinde durulması gereken bir diğer husus ise, Şehir ekonomileri hakkında gerçekleştirmiş olduğu ayrıntılı çalışmalardır. Osmanlı Şehirlerinin sınai altyapısını; hammaddeden üretici gruplara, üretim mekanlarına, tüm unsularına detaylı olarak yer vermiştir. “Onbeşinci Yüzyıl Sonunda Bursa’da Dokumacı Köleler” makalesi Ege ve Marmara kıyılarına ilişkin güçlü bir Şehir tarihi çalışmasıdır. Bunu gerçekleştirirken sanayi ve sosyal hayatın tüm unsurlarına derinlemesine yer vermiştir. Őehre gelen yabancı tüccarların mahiyetini, üreticiyi, Őehrin yönetim ve hukuki hiyerarşisini toplumsal yapıdaki yaşam tarzını arşiv belgelerden kanıtlarla anlatmıştır. Bahsi geçen çalışmasında erkek – kadın işçilerin varlığına, dokuma sektörü özelinde köleliğin genel hukuki alt yapısına yer vermiştir (Sahillioğlu, 1983, s. 223). Prof. Dr. Halil Sahilloğlu Hoca’nın çalışmaları incelediğinde çalışma konusunun tüm yönleriyle tarihsel ve dönemin diğer uluslarının ilgili dönemdeki mevcut durumu göz önünde bulundurması dikkat çekmektedir. “Bursa Kadı Sicillerinde İ ve Dış demeler Aracı Olarak Kitab’l-Kadı ve Sfteceler” adlı çalışmasında 11. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar Avrupa’nın mevcut iktisadi ve sosyal hayatı ile ilgili bilgiler vermiş, Avrupa’nın kalkınamamasının nedenlerini vurgulamış, akabinde Osmanlı’ya geçiş yapıp durum analizi yapmıştır. Devam eden süreçte, Osmanlı’da kullanılan para ile Avrupa para sistemlerini kıyaslamış, Fatih dönemi Osmanlı ticaret yollarındaki (deniz ticareti) etkinlik kurma çabası ile Ceneviz ve Venediklilerle ticari mücadeleleri yalnızca birkaç sayfada ancak ayrıntıları ile anlatabilmesi çalışmalarında kurmuş olduğu güçlü örüntüyü ve birçok disipline hakimiyetini göstermektedir. alışmasının bir kısmının Bursa üzerinde yoğunlaşmasının nedeni ise, İstanbul’un başkent olmasına rağmen Bursa’nın ticari hayattaki yoğunluğunun güçlü olması olarak tahmin edilmektedir. Öyle ki ilgili çalışmasında İran, İslam coğrafyasında ve hatta Uzak Doğu’dan gelen mallar ve tüccarların Bursa’ya geldiğini ve malların buradan diğer Osmanlı Őehirlerine gittiğini vurgulamıştır. Hatta Bursa’ya diğer milletlerden birçok tüccarın yerleştiğini ifade etmiştir (Sahillioğlu, 1975, s. 105). Hoca’nın çalışmalarının bir kısmının Bursa ve evre illere yönelik olarak gerçekleştirmesinin nedeninin, ilgili illerin gelişmiş ticaret hacmine ve ticaret ağına sahip olması ile farklı milletteki insanların neden olduğu ya da olabileceği toplumsal hayattaki değişimleri inceleme isteğinin

olması olarak kanaat getirmek yanlış olmayacaktır. Bu çalışmada kadı sicillerine ilişkin arşiv belgeleri kullanmasındaki amacını da farklı milletten tüccarların olmasını göstermiştir. Bu durum ortaya konan kanaatini de güçlendirecek niteliktedir (Sahillioğlu, 1975, s. 110). Ayrıca ticari faaliyetlerde kullanılan poliçelere, kredilere, Kitabü'l-Kadı'ların ticari faaliyetlerde tanıklık belgesi olarak kullanabileceği ve kambiyo senedi olarak kabul edilen süftecelerin ticari hayattaki yerini kanıtlarla ve örneklerle anlatarak literatüre önemli katkı sağlamıştır.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun şehir hayatına yönelik gerçekleştirmiş olduğu çalışmaların bir diğer önemli bölümünü Bolu kısmı oluşturmuştur. Bolu'nun taşra gazetesi Çele dergisine yazmış olduğu birçok makale bulunmaktadır. İktisat tarihi doktoru iken Çele dergisinde yayımlanan makalelerden ikisi Bolu fiyatlarının narh fiyatlarına ilişkindir. Bu çalışmalarından ilki eşya fiyatları üzerine iken gideri ise gıda alanında, et fiyatlarına ilişkin olmuştur. Çele dergisinin 12. Sayısında “Bolu'da Eşya Narh Fiatları (1669-1679) adlı makalesini yazarken, takip eden sayısında ise “Bolu'nun Kasapları ve Et Narh Fiatları” makalesi yayımlanmıştır. Et fiyatlarına ilişkin makalesi de benzer şekilde eşya narh fiyatlarına ilişkin çalışması ile aynı döneme denk gelmektedir. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, Bolu'da Eşya Narh Fiatları (1669-1679) adlı makalesinde 830, 831, 832 numaralı Hicri 1080 ve 1090 tarihli kadı sicillerini kullanmıştır (Sahillioğlu, 1964, s. 12). “Bolu'nun Kasapları ve Et Narh Fiatları” makalesinde paylaştığı veriler incelediğinde aynı yıllara ait yıllara çalıştığı görülmektedir (Sahillioğlu, 1964, s. 13). Her iki makale incelendiğinde Hoca'nın aynı kadı sicillerinde farklı iki başlıktaki konuya çalıştığı anlaşılacakla beraber, kadı sicillerinin hem ilgili dönemdeki yağ fiyatlarını, temizlik malzeme fiyatlarını, peynir vb. gıda fiyatlarını, kuru yemiş ve eğlencelik yemiş fiyatlarını verdiği (Sahillioğlu, 1964, s. 12) hem de et fiyatlarının yanı sıra nalbantlar ve nal ile yem fiyatları ile hancılardaki yem fiyatlarını ortaya koymuştur (Sahillioğlu, 1964, s. 24-26). Hoca'nın 830 numaralı Kadı sicilini inceleyerek gerçekleştirmiş olduğu bir çalışması daha mevcuttur. Sakarya Nehri'nin kıyısında olan Bolu Sancak'ına bağlı Karasu'da meydana gelen anlaşmazlığa “Bir Kışlak Anlaşmazlığı”na isimli makalesinde yer vermiştir. Ancak burada konunun işleniş biçimi diğer araştırmacılar için örnek teşkil edecektir. Tümevarım yöntemi ile önce davanın konusunu, davanın açılışını, davanın nerede görüldüğünü ve muhakeme usulünü ayrıntılı olarak anlatmıştır (Sahillioğlu, t.y, s. 12). Yine devamında Hoca, “17. Yüzyıl Sonunda Bolu Livası Sürsat Bedeli” makalesinde dönemin adıyla Başvekalet Arşivi Kepeci tasnifinde yer alan Hicri 1083 tarihli 2656 numaralı defterde yer alan fermanlardan ve dönemin yine mahkeme kayıtlarından yola çıkmıştır (Sahillioğlu, 1964, s. 16). Adı geçen bu makalesinde ordunun iaşesini sağlamak amacıyla ihtiyaç duyulan daha önce belirlenmiş zahireyi (tahıl) ordunun tahsili için geçeceği yakın yerlere taşınması mükellefiyeti doğuran sürsat resmini incelemiştir. Aynı ödemenin yanı sıra nakdi olarak ödenen

bedellerin miktarına, zahirenin (tahılın) türüne ve hangi kazalardan geldiğine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. İlgili vergi türü dönem itibariyle çok bilinmeyen bir konu için çalışma alanı açmıştır. Sahillioğlu Hoca'nın kadı sicillerine ilişkin çalışması çağdaşlarına ve kendisinden sonra gelen araştırmacılara kadı sicillerinde yer alan bilgiler ve bu bilgiler ışında çıkabilecek çalışmalar için yol gösterici olmuştur. Hoca'nın Bolu üzerine gerçekleştirmiş olduğu bir diğer çalışması ise Ahmet Paşa Camii Misafirhanesi ve Vakfı'na ait çalışmadır (Sahillioğlu, 1967, ss. 31-33).

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu'nun Bolu Sancak'ına ilişkin önemli çalışmalarından biri ise, deniz ticareti üzerine olmuştur. Osmanlı iktisat tarihi literatüründe Karadeniz deniz ticaretine ilişkin çalışmaların yetersiz ve ilgili alanın çalışmaya açık olduğunu ifade eden Sahillioğlu Bolu'nun Amasra kazasının sahil şeridinde meydana gelen kazaya ait tutanağa yer vererek ilgili literatürdeki eksikliğin giderilmesi için çalışma alanını açmıştır (Sahillioğlu, 1964, ss. 13-15). Bu çalışmanın ardından deniz ticaretine ilişkin gerçekleştirmiş olduğu bir diğer makalesi ise İzmir limanına aittir. Sahillioğlu Hoca, "1763 de İzmir Limanı İhracat Gümrüğü ve Tarifesi" adlı çalışmasına diğer çalışmalarında olduğu gibi klasikleştirdiği bir metot ile başlamış, Osmanlı'da gümrük yönetimi ve gümrük tarifeleri hakkında tarihsel perspektif ile kavramsal bilgiler vermiştir. Devamında İzmir liman emniyeti ve İzmir limanında gerçekleştirilecek ihracat için imzalanan ahitnameye ve ahitnamedeki imzacıların kimliğini açıklamıştır. Makalenin en önemli kısmı ise mallara ve mal gruplarına göre tarifelere ve artış oranlarını ortaya koyarak basit bir enflasyon çalışması gerçekleştirmesi olmuştur (Sahillioğlu, 1968, ss. 53-57).

Osmanlı şehirlerinin iktisadi hayatında yabancı tüccarlara geniş yer ayıran Sahillioğlu'nun yabancı ülkedeki Osmanlı tüccarlarının da durumunu incelemek üzere araştırmalar gerçekleştirdiği çalışmalarında görülmektedir. Özellikle Hindistan'da faaliyet gösteren Osmanlı tüccarlarının durumunu incelemek üzere, 15. yüzyıla ait Bursa kadı sicilleri üzerine çalışmıştır. Bunun nedenini esasen Bursa üzerine gerçekleştirdiği çalışmalarda aranmalıdır. İlgili Kadı sicillerinden yabancı ülkelerde faaliyet gösteren Osmanlı tüccarları hakkında bilgiye ulaşılmış ve bu bilgiyi önce ikincil kaynaklardan 13. Yüzyıl Uzakdoğu ve Hindistan ticareti ile ilgili bölgelerin jeopolitik durumunu yansıtarak arşiv verilerinden ise tüccarlara ulaşarak tüccarlar hakkında bilgilere yer vermiştir (Sahillioğlu, t.y, ss. 79).

Menzilname alanında yazılmış olan "Dördüncü Muradın Bağdat Seferi Menzilmesi (Bağdat Seferi Harp Jurnalı)" literatüre katkı sağlamış eserlerden biri olarak kabul edilmektedir. İlgili çalışma Prof. Dr. Halil Sahillioğlu tarafından yazılmış olup Bağdat Seferi sırasında konaklanacak yerleri ve bu konak yerleri arasındaki mesafeleri içermenin yanında seçilen konak yerlerin özelliklerini ve ordunun ulaşım durumu hakkında bilgi verdiğinden alanında yazılmış diğer birtakım menzilmelerden ayrılmaktadır. Bununla birlikte makalede dikkat çekici önemli bir yöntem

olarak özellikle transkripte edilmiş konak yerlerinin yanında ilgili yerlerin Osmanlıca yazılışlarının da yer alması göze çarpmaktadır (Sahillioğlu, 1965, s. 6).

Arşivlere dayalı olarak özel bir konuya ilişkin olarak veri bulmak kolay değildir. Veri bulduktan sonra el yazını transkripte etmek daha da zor olmaktadır. Ancak en zor olan ise bulunan belgelerdeki eksiklikler ve bu eksiklikler mevcutken analiz yapabilmektedir. Bu durum Osmanlı arşivciliği üzerine değil, tüm ulusların arşivlerinin incelenmesi esnasında karşılaşılan zorluklardandır. Sahillioğlu'nun en belirgin özelliği ise iyi bir belge okuyucusu olmasının yanında neden – sonuç ilişkisini çok iyi kurgulayan bir duayen, eksiklikleri belgenin genelini inceleyerek giderebilmesindeki başarısıdır. Eserlerini incelerken bunu Fransızlara ait bir rapor incelemesi ardından yayımlamış olduğu “XVIII. Yüzyılda Edirne'nin Ticari İmkanları” makalesinden anlayabilmektedir. Bahsi geçen makaleye konu raporda bir tarih bulunmadığını ifade eden Sahillioğlu, bu dönemi tüccarlar tarafından kayda alınan ifadelerinden yola çıkarak, ilgili dönemdeki savaşları inceleyerek bulmuştur. Bu durum daha önce belirtildiği üzere güçlü disiplinler arası bilgi donanımını gerektirmektedir ki Sahillioğlu Hoca'daki tam da budur (Sahillioğlu, 1968, s. 60). Makalesinde Osmanlı'nın 18. Yüzyıldaki mevcut yönetim yapısından, Edirne'nin coğrafı yapısına ve önemine, Osmanlı'nın tacirlerinden Edirne'deki tacirlere genelden özele bir anlayışla Edirne'nin ithalat ve ihracat verileri ile ilgili dönemde kurulan Edirne'de kurulan ticari hayata canlılık katan panayırlara ve hatta panayırların sürelerini ayrıntılı olarak anlatmıştır.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu iktisat tarihi alanındaki uzmanlığını ve alanında yol gösterici olma özelliğini bütçe ve para alanında gerçekleştirmiş olduğu çalışmalarla kazanmıştır. Öyle ki alanındaki yetkinliği, Türk tarihçiliği için önemli bir kaynak olan İslam Ansiklopedisi'nde yer almasını sağlayıp kendinden sonra gelen birçok öğrencinin kavramsal doğrulara ulaştırmıştır. Maliye'ye ait olan ve Osmanlı'da padişah hükümlerinin yer aldığı “Ahkam Defteri” (TDV, 1988, ss. 550-551) maliye defterlerindeki verilere konu olan Osmanlı'da düğünlere konu olan “Arûs Resmî” (TDV, 1991a, ss. 422-423), “Avarız Resmî” (TDV, 1991b, ss. 108-109), tahakkuk ve tahsili ne zaman gerçekleştirileceği belli olmayan “Bad-ı Hevâ” (TDV, 1991a, ss. 416-418) resmi gibi vergilerin tanımlamalarını yapmıştır. Osmanlı maliyesine ait tanımlamaların yanı sıra para kavramları da tanımlamıştır. Osmanlı'da ilk defa gümüş ile basılan, daha sonra basımında “altın” (TDV, 1989, ss. 532-538) (zeheb) (TDV, 1989, ss. 491-493) ve bakır kullanılan “akçe” (TDV, 1989, ss. 224-227), bu akçelerin basıldığı önceleri madenlere yakın birçok yerde kurulan sonradan merkezi yerde İstanbul'da toplanarak Darphane-i Amire olarak adlandırılan “darphaneler” (TDV, 1993, ss. 501-505), Cahiliye döneminden başlayarak İslam coğrafyasında para birimi olarak kullanılan “dinar” ve paraların ağırlık birimi olarak kullanılan “dirhem” (TDV, 1994, ss. 352-355) kavramlarına ilişkin tarihi perspektiften yola çıkıp açıklamış ve

literatüre kazanmıştır. Ayrıca, Osmanlı Maliyesi'ne yönelik olarak; Osmanlı Padişahlarının kullanımı için bütçeden şahıslarına ayrılan harcama giderleri için tanımlanan “Ceyb-i Hûmayun” (TDV, 1993, ss. 465-467), maliyeye yönelik gerçekleşen faaliyetlere ilişkin hesapları tutarken kullanılan şifreli rakamlara verilen ad olan “Divan Rakamları” (TDV, 1993, ss. 465-467), özellikle mukaata toplayan “emin” (TDV, 1995, ss.111-112) ile şehir tarihi kapsamında “Antakya” (TDV, 1991, ss. 228-232) Halil Sahillioğlu tarafından tanımlanmıştır.

2.5. Esnaf Cemiyetlerine Yönelik Çalışmaları

Osmanlı'da esnaf teşekküllerinin tarihi Selçuklulara kadar uzanmakta olup, Anadolu'da önce Kayseri'de daha sonra Konya ve Kırşehir olmak üzere Anadolu'nun diğer illerinde kurulan ahilik teşkilatının bir uzantısı durumundadır. Ahi Evran tarafın kurulan, üretilen ürünün yan ve alt sektörlerinin bir arada olduğu, gündüzleri pratik, akşamları Tekkelerde dini eğitimlerin verildiği bu iktisadi ve sosyal Türk – İslam sentezi olan kurum Osmanlı'da da devam etmiştir. İstanbul'un fethi ile gayrimüslimlerinde üretim yapısına eklenmesi ahilik teşkilatında dönüşüme sebep olmuş, ahilik teşkilatının hiyerarşik denetim temeli devam ettirilmiş, kurumların yapısında değişiklikler olmuş (Ahi Baba yerine Kadı vb.) ancak temel felsefesi devam ettirilmiştir. Bu üretim modelinin bir diğer önemli özelliği de usta-kalfa ve çırak ilişkisine dayanmasıdır ki bu özellik günümüz esnaf organizasyon yapısında da devam etmekte olup yüzyıllardır sürmektedir.

Osmanlı iktisadi tarihinde birçok alanda çalışması bulunan üstat Halil Sahillioğlu Hoca'nın Osmanlı esnaf teşkilatına ilişkin eserleri de bulunmaktadır. “Esnaf Cemiyetleri İçinde Usta-Kalfa Çekişmesi” adlı makalesinde Osmanlı esnaf teşkilatlarından Simkeşhane ustalarından çikrikçi esnafını örnek olarak alarak gedik sistemi hakkında genel bilgiler vermiştir. Bunun yanı sıra gedik nedeniyle usta sayısındaki tekellerin kalfalar ile ustalar arasındaki çekişmeye neden olduğunu Dönemin adıyla Başvekalet Arşivi Maliye'den Müdevver 9937 numaralı defter 136 sayfasında Simkeşhane'de çikrikçi esnafının gedik sayısına, 38. sayfasına kanıt göstererek vurgulamıştır (Sahillioğlu, 1969, ss. 58-59).

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu tarafından gerçekleştirilen çalışmalar içerisinde “XVII. Yüzyılın Ortalarında Sırmakeşlik ve Altın-Gümüş İşlemeli Kumaşlarımız”, adlı makalesinde Fransızların gerçekleştirmiş olduğunu “Sanayi Casusluğu”nu anlatmıştır. Çalışmasında Paris Milli Arşivi'nde bulunan rapordan yararlanarak raporun Fransızca'dan çevirisine yer vermiştir. Raporda Baron de Rouille'nin 17. Yüzyılın sonlarında İstanbul'daki sekreterliği sırasında Lyonlu dokumacı tacir Bay Berthler ile Payitaht'taki sırma ve simkeşin giysi üzerindeki işleme çalışmaları hakkında gözlemleri bulunmaktadır. Sahillioğlu, ilgili rapora ilişkin bilgi verirken İstanbul'daki Simkeşhane'yi, simkeş esnafını, Türk ve yabancı ağırlık birimlerini ayrıntılı olarak anlatmıştır (Sahillioğlu, 1969, ss. 48-53).

Sonuç

Türk İktisat Tarihi'nin ikinci kurucusu olarak anılan Prof. Dr. Halil Sahillioğlu tüm akademik unvanlarını İktisat Tarihi alanında gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar neticesinde almıştır. Sahillioğlu, Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan'ın hem öğrencisi hem de meslektaşı olarak akademik hayatından etkilenmiş, Annales Ekolü kapsamından Barkan ekolünü benimsemiştir. Barkan'ın arşive yönelik çalışmalarında kullanmış olduğu, metnin tümünün ne anlattığını, bu anlatılanların birçok ikincil kaynak ile nasıl desteklediğini ve arşivden çıkan geniş kapsamlı veri kullanma metodunu kendi çalışmalarında uygulamıştır.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu iktisat tarihi alanına giren neredeyse tüm alanlarda kendisinden sonra gelen araştırmacılara rehberlik edici eserleri kaleme almıştır. Sıvış yılı buhranları ile hicri takvim yılı esas alınarak hazırlanan bütçelerdeki kayıpları ortaya koymuş, konuyu literatürde tartışmaya açmıştır. Para tarihinde şevket Pamuk başta olmak üzere birçok akademisyeni arşiv metodolojisi kapsamında etkilemiştir. şehir tarihine farklı bir bakış açısı ile bakarak şehirlerin sadece siyasal ve iktisadi değil sosyal ile kültürel yapısı hakkında da bilgi veren ender araştırmacılardan biri olmuştur.

Tüm çalışmaları incelendiğinde onu anlaşılır kılan en önemli özelliği dilinin yalın ve sade olması, birincil kaynak olarak yararlandığı Osmanlı arşivindeki sözcükleri basit ve anlaşılır bir dille uzun ve gereksiz cümlelerden kaçınmasıdır. Çalışmalarının birçoğunun 5 sayfayı geçmediği bunu destekler niteliktedir. Bununla birlikte bu kadar yalınlığa rağmen çalışmalarında ayrıntılara yer vermesi büyük bir ilim insanı olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak günümüzde Sahillioğlu, dünyanın en önemli Osmanlı tarihçilerinden biri olarak anılmaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Burak Aydemir: %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Burak Aydemir: 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Önerilen Atf: Aydemir, B. (2023). Osmanlı para ve mali sistemi: Halil Sahillioğlu'nun Türk iktisat tarihindeki yolculuğu. *Akademik Hassasiyetler*, 10(23), 52-72. <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1395382>

Kaynakça

- Faroqhi, S. (2006). Uzun vadeli gelişimlerin zorlamalarıyla boğuşan bireyler: Halil Sahillioğlu'nun çalışmalarında mültezim, tüccar, köleler. A. Çeker (Ed.), *Türk tarihçiliğinde dört sima* içinde. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.
- Güran, T. (2006). Sıvış yılları krizleri. A. Çeker (Ed.), *Türk tarihçiliğinde dört sima* içinde. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.
- İnalcık, H. (2006). Bizler Ömer Lütfi Barkan'ın vârisleriyiz. A. Çeker (Ed.), *Türk tarihçiliğinde dört sima* içinde. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.
- İnalcık, H. & Yeni Yıldız, B. (1999). *Ömer Lütfi Barkan* [bildiri sunumu]. Türk Tarih Kurumu, XIII. Türk Tarih Kongresi, Ankara.
- Pamuk, Ş. (2006). Osmanlı para tarihi ve Halil Sahillioğlu'nun çalışmaları. A. Çeker (Ed.), *Türk tarihçiliğinde dört sima* içinde. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.
- Sahillioğlu, H. (1958). *Kuruluştan XVII. asrın sonlarına kadar Osmanlı para tarihi üzerine bir deneme* [doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Sahillioğlu, H. (1962-1963). Bir mültezimin zimem defterine göre xv. sonunda Osmanlı darphane mukataaları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 23(1-2), 145-218.
- Sahillioğlu, H. (1964a). 17. yüzyıl sonunda Bolu livası sürsat bedeli. *Çele Dergisi*, (11), 15-21.
- Sahillioğlu, H. (1964b). XVII. Asrın ilk yarısında İstanbul'da tedavüldeki sikkelerin rayici. *Belgeler Dergisi*, 1(2), 227-233.
- Sahillioğlu, H. (1965). *Bir asırlık Osmanlı para tarihi 1640-1740* [doçentlik tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Sahillioğlu, H. (1965). Dördüncü muradın Bağdat seferi menzilnamesi (Bağdat Seferi Harp Journalı). *Belgelerle Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, 2(3-4), 1-38.
- Sahillioğlu, H. (1967). Sıvış yılı buhranları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 27(1-2), 75-119.
- Sahillioğlu, H. (1968). 1763 de İzmir limanı ihracat gümrüğü ve tarifesi. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, (8), 53-57.
- Sahillioğlu, H. (1968). Bir tüccar kervanı. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, (9), 63-69.

- Sahillioğlu, H. (1968). Fatih'in son yıllarında bakır para basılması ve dağıtılması ile ilgili belgeler. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, (6), 72-75.
- Sahillioğlu, H. (1968). Türk para tarihi bakımından eski hesap kitaplarının değeri. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, (7), 71-75.
- Sahillioğlu, H. (1968). XVIII. yüzyılda Edirne'nin ticari imkanları. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, (13), 60-68.
- Sahillioğlu, H. (1969). Esnaf cemiyetleri içinde usta-kalfa çekişmesi. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 3(17), 58-61.
- Sahillioğlu, H. (1969). XVII. yüzyılın ortalarında sırmakeşlik ve altın-gümüş işlemeli kumaşlarımız. *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, (16), 48-53.
- Sahillioğlu, H. (1975). *Bursa kadı sicillerinde iç ve dış ödemeler aracı olarak kitabü'l-kadı ve süfteceler [Bildiri sunumu]*, Türkiye İktisat Tarihi Semineri, Ankara, 105-144.
- Sahillioğlu, H. (1978). Osmanlı para tarihinde para ve maden hareketinin yeri. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Özel Sayı, 1-38.
- Sahillioğlu, H. (1985). 1524-1525 Osmanlı bütçeleri. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 41, 415-449.
- Sahillioğlu, H. (1985). Ömer Lütfi Barkan, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 41(1-4), 3-38.
- Sahillioğlu, H. (1988). Ahkam defteri. *TDV İslam Ansiklopedisi (1)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1988). *Ruznâmçe* [Bildiri sunumu]. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, 113-138.
- Sahillioğlu, H. (1989). Akçe. *TDV İslam Ansiklopedisi (2)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1989). Altın. *TDV İslam Ansiklopedisi (2)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1989). *İktisat tarihi: ilk ve orta çağlar*, 2.baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Sahillioğlu, H. (1989). *Türkiye iktisat tarihi-bazı kurum ve kavramlar*, Mentеш Kitabevi, İstanbul.
- Sahillioğlu, H. (1989). Zeheb. *TDV İslam Ansiklopedisi (13)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1991). Antakya. *TDV İslam Ansiklopedisi (3)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1991). Arus Resmi. *TDV İslam Ansiklopedisi (3)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.

- Sahillioğlu, H. (1991). Avarız Resmi. *TDV İslam Ansiklopedisi (4)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1991). Bad-ı Hevâ. *TDV İslam Ansiklopedisi (4)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1993). Ceyb-i Hûmayun. *TDV İslam Ansiklopedisi (7)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1993). Darphaneler. *TDV İslam Ansiklopedisi (8)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1994). Dinar. *TDV İslam Ansiklopedisi (9)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1994). Dirhem. *TDV İslam Ansiklopedisi (9)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1994). Divan Rakamları. *TDV İslam Ansiklopedisi (9)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1995). Emin. *TDV İslam Ansiklopedisi (11)* içinde, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Sahillioğlu, H. (1995). *Osmanlı devlet muhasebe sisteminde birimler* [Bildiri sunumu]. İ.Ü. Edebiyat Fakóltesi Tarih Araştırma Merkezi, Osmanlı-Türk Diplomatığı Semineri, İstanbul, 113-135.
- Sahillioğlu, H. (1999). Studies on ottoman economic and social history, organization of the ıslamic conference research centre for ıslamic history. E. İhsanoğlu (Ed.), *Art and culture: ottoman history and civilisation series (3)* içinde, İstanbul: Yıldız Matbaacılık ve Yayıncılık.
- Sahillioğlu, H. (t.y). Bir kışlak anlaşmazlığı, *Çele Dergisi*, (26), 4-7.
- Sahillioğlu, H. (t.y). Bolu Amasra önünde bir deniz kazası ve ticaret tarihi kaynağı olarak deniz kazaları. *Çele Dergisi*, (17), 13-16.
- Sahillioğlu, H. (t.y). Bolu'da Ahmet Paşa Camii misafirhanesi ve vakfi. *Çele Dergisi*, (45), 31-33.
- Sahillioğlu, H. (t.y). Bolu'da eşya narh fiatları 1699-1679, *Çele Dergisi*, (12), 8-17.
- Sahillioğlu, H. (t.y). Bolu'nun kasapları ve et narh fiatları, *Çele Dergisi*, (13), 21-27.
- Sahillioğlu, H. (1999). XV. yüzyıl sonunda hindistan'da osmanlı tacirleri. G. Eren (Ed.), *Osmanlı 3* içinde, Yeni Türkiye Yayınları.
- Tabakoğlu, A. (2006). Bir iktisatçı-tarihçi olarak Halil Sahillioğlu. A. Çeker (Ed.), *Türk tarihçiliğinde dört sima* içinde (s.64-93). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.ř.

Extended Abstract

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, recognized as the second founder of Turkish Economic History, attained all his academic titles through his studies in the field of Economic History. He has made significant contributions to Ottoman economic history and monetary history. Sahillioğlu served a two-year term in Jordan, and for his work there, he was honored with the title of an honorary member of the Jordanian Kingdom Islamic Civilization Academy. The professor has over twenty Arabic articles.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, both a student and colleague of Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan, was deeply influenced by Barkan's academic life and adopted the Barkan school. He applied Barkan's archival research methods, which focused on understanding the entirety of a text, how the narrative was supported by numerous secondary sources, and the comprehensive use of data extracted from archives in his own work. Sahillioğlu was not only a respected colleague but also a trusted research companion and student of Barkan. To the extent that when the renowned historian Fernand Braudel visited Istanbul and expressed his desire to work with Barkan, Barkan recommended Sahillioğlu as his assistant. Sahillioğlu conducted a significant portion of his research in Paris, France. Prof. Dr. Halil İnalçık, a prominent figure in Turkish historiography, introduced Prof. Dr. Halil Sahillioğlu as representing the second generation after Barkan, emphasizing that he was a great scholar who guided their historiography in the right direction.

Various scholars who have worked on Sahillioğlu's doctoral thesis unanimously agree that his work is groundbreaking in monetary history, employing an unprecedented method and information in the field. In his associate professorship thesis, Sahillioğlu, after new discoveries, extensively examined the problems created in the Ottoman economy by valuable metals flowing first to Europe and then to the East of Europe, particularly addressing inflationary effects.

The Annales school holds a significant place in Turkish historiography. Supported by Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan, this school advocates for an interdisciplinary approach to economic history, not only associating it with political history but also placing it in the broader context of anthropology, sociology, psychology, geography, and other disciplines. Prof. Dr. Halil Sahillioğlu has also been influenced by the intellectual life proposed by this school.

Prof. Dr. Halil Sahillioğlu, synonymous with monetary history, gained prominence with his work known as 'The Sıvış Year.' Published in three languages, including the Annales Journal, this study claims that differences between the solar and Hijri calendars, causing a loss of 11 days each year and one year every 33 years, lead to crises during budget years.

şevket Pamuk emphasizes that Prof. Dr. Halil Sahillioğlu is the founder of Ottoman monetary history, defining the framework and rules of this field.

According to Pamuk, Sahillioğlu was the first to provide evidence-based information about Ottoman monetary policy and the functioning of mints. He also established, based on archive documents, that the Ottoman unit of weight for coins was derived from the Ilkhanate. Sahillioğlu's methodology served as a guide for his successors and contemporaries in their studies.

Finding data on a specific topic based on archives is not easy, and transcribing handwritten text is even more challenging. However, the most challenging aspect is analyzing documents with existing gaps. This challenge is encountered not only in Ottoman archiving but also in the examination of archives of all nations. Sahillioğlu's distinctive feature is not only his skill as a document reader but also his ability to construct a well-thought-out cause-and-effect relationship, addressing document deficiencies comprehensively. This can be understood by examining his works, such as the article 'Commercial Opportunities of Edirne in the 18th Century,' where he derived historical information from traders' recorded expressions despite the absence of a date in the source report. This requires strong interdisciplinary knowledge, which Sahillioğlu possesses.

When examining all of Prof. Dr. Halil Sahillioğlu's works, it is evident that he focused on specific rather than general topics. Furthermore, his clarity of language, avoidance of complex words, and unnecessary sentences make his works easily understandable. Despite the simplicity, he includes details in his works, showcasing his expertise as a great scholar. Sahillioğlu successfully harmonizes the disciplines of economics and history.

Although Sahillioğlu is best known for his works on Ottoman monetary history and finance, he has also written on Ottoman economics, General Economic History, and Urban History. His most well-known work, which has earned him a prominent place in the literature and the attention of the academic community, is his study known as 'The Leap Year.' Prof. Dr. Şevket Pamuk, among others, acknowledges Prof. Dr. Halil Sahillioğlu as a guiding figure for all researchers working on Ottoman monetary history and scholars intersecting with the Chair of Economic History today.